Peyami Safa

ŞİMŞEK

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 45
EDEBÎ ESERLER: 18

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-511-6

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1923, Semih Lütfi Ktp.
2. Basım: 1928, Semih Lütfi Ktp.
3. Basım: 1972, Ötüken Neşriyat
24. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Düzelti: Abdullah Ezik

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

İstanbul - 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Peyami Safa: (1899-15 Haziran 1961): İstanbul'da doğdu. Meşhur şair İsmail Safa'nın oğludur. Düzenli bir öğrenim göremedi. Kendi kendisini yetiştirdi. 13 yaşında hayata atıldı. Posta Telgraf Nezareti'nde çalıştı. Öğretmenlik (1914-1918), gazetecilik (1918-1961) yaptı. Hayatını yazıları ile kazandı. İstanbul'da öldü.

Kardeşi İlhami ile *Yirminci Asır* adlı bir akşam gazetesi çıkardı. Bu gazetede ilk hikâyelerini imzasız yayınladı (1919), *Kültür Haftası* (21 sayı, 15 Ocak - 3 Haziran 1936) ve *Türk Düşüncesi* (63 sayı, 1953 - 1960) adlarında iki de dergi çıkardı. Öldüğü zaman *Son Havadis* gazetesi başyazarı idi.

Peyami Safa halk için yazdığı edebî değeri olmayan romanlarını "Server Bedi" imzası ile yayınladı. Sayıları 80'i bulan bu eserler arasında *Cumbadan Rumbaya* (1936) romanıyla, *Cingöz Recai* polis hikâyeleri dizisi en ünlüleridir. Ayrıca ders kitapları da yazdı. Peyami Safa'nın fıkra ve makalelerinde sağlam bir mantık dokusu ve inandırıcılık görülür. Romanlarında olaydan çok tahlile önem verdi. Toplumumuzdaki ahlak çöküntüsünü, medeniyetin yarattığı bocalamayı, nesiller ve sosyal çevreler arasındaki çatışmayı dile getirdi. Zıt kavramları, duygu ve düşünce tezadını ustaca işledi.

Romanları: *Şimşek* (1923), *Sözde Kızlar* (1923), *Mahşer* (1924), *Bir Akşamdı* (1924), *Süngülerin Gölgesinde* (1924), *Bir Genç Kız Kalbinin Cürmü* (1925), *Cânân* (1925), *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* (1930), *Fatih-Harbiye* (1931), *Attilâ* (1931), *Bir Tereddüdün Romanı* (1933), *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* (1949), *Yalnızız* (1951), *Biz İnsanlar* (1959). Hikâyeleri: *Hikâyeler* (Halil Açıkgöz derledi, 1980). Oyunu: *Gün Doğuyor* (1932). İncelemedenemeleri: *Türk Inkılabına Bakışlar* (1938), *Büyük Avrupa Anketi* (1938), *Felsefî Buhran* (1939), *Millet ve İnsan* (1943), *Mahutlar* (1959), *Mistisizm* (1961), *Nasyonalizm* (1961), *Sosyalizm* (1961), *Doğu-Batı Sentezi* (1963), *Sanat-Edebiyat-Tenkid* (1970), *Osmanlıca-Türkçe-Uydurmaca* (1970), *Sosyalizm-Marksizim-Komünizm* (1971), *Din-Inkılap-İrtica* (1971), *Kadın-Aşk-Aile* (1973), *Yazarlar-Sanatçılar-Meşhurlar* (1976), *Eğitim-Gençlik-Üniversite* (1976), *20. Asır-Avrupa ve Biz* (1976). Ders Kitapları: *Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabesi* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Alfabe* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat* (I-IV, 1929), *Yeni Talebe Mektupları* (1930), *Büyük Mektup Nümuneleri* (1932), *Türk Grameri* (1941), *Dil Bilgisi* (1942), *Fransız Grameri* (1942), *Türkçe İzahlı Fransız Grameri* (1948).

Birinci Kısım

Pervin, karanlık bastığı için elinden kitabını bırakarak pencereye koştu. Başını biraz uzatarak dışarıya baktı, yağmur dinmişti.

Sabahtan beri ara vermeden yağan sessiz, ince nisan yağmuru; yalnız dışarıdan, küçük yokuşlarda akan su birikintilerinin hafif şırıltıları geliyor, yağmur damlalarını pamuklu bir kumaş gibi içerek yumuşayan, kabaran topraktan havaya ince elenmiş toz zerreleri kalkarak, birinci kat penceresine kadar yükseliyordu.

Pervin herkesin hoşlandığı bu kokuyu, bahar yağmuruyla ıslanmış hafif toprak kokusunu içine çekerek nefes alırken, okuduğu kitabın verdiği hayalleri gözünün önündeki manzaranın hakiki renklerine ve gölgelerine karıştırarak, tembel, müphem[1], tatlı bir hisle gözlerini kırptı ve daldı; ne düşündüğünü bilmeden, düşünüyordu.

Şuuru yavaş yavaş uyandı, yavaş yavaş farketti ki, okuduğu kitabı düşünüyor; sonra kitapta bir kadınla kendisinin benzeyişlerini düşünüyor! Sonra onunla çok benzeştiklerini düşünüyor! Sonra kendisi için de böyle bir kitap yazılabileceğini düşünüyor.

Işık yakarak tekrar okumaya başlamak için pencerenin önünden çekilirken durdu. Bahçede hafif bir ayak sesi vardı. "O olacak." diye başını iyice uzattı, gördü ki oydu. Müfid, kocası.

Birden şu cümle aklına geldi: "Benim bir kocam var!" Bu kelime, koca, tuhafına gidiyordu! Koca!.. Birkaç defa tekrarladı... Koca, koca, kocam; benim bir kocam var. Bu o kadar şaşılacak şey değil. Bütün evli kadınların kocaları

[1] **müphem:** Ne olduğu kesin olarak anlaşılamayan, belirsiz, açık olmayan.

var. Fakat bu his bu türlü kadınlara geliyor; bu türlü, yani, henüz evlenmiş kadınlara.

Pervin evleneli iki ay olmuştu.

İki aydan beri "karı-kocalığa" alışamadı! İki aydan beri, şu -kocasına dikkatle bakıyordu- elleri arkasında, başı öne eğilmiş, sendeleyerek yürüyen; zayıf, uzun, titrek, silik, mariz[1] insanı yadırgamaktan kurtulamamıştı. Hâlbuki Müfid'i evlenmeden çok evvel tanımış, evlenmeden çok evvel onunla samimi olmuştu. İzdivacın bu tuhaflığını anlayamadı, anlamak için de zihnini çok yormadı! Ona vaktiyle bir doktor demişti ki:

"Hiçbir şeyi çok düşünmeyiniz! Yüzünüzün güzelliğini muhafaza etmek için size verebileceğim en iyi ilaç bu nasihattir." Pervin bunun için kendi kendini dinlemekten, tahlil etmekten çekiniyordu.

Fakat düşünmek irade haricindedir. Yine gözleri dalıyordu.

Hava iyice kararıyordu. Nereden sızdığı, nasıl yayıldığı, etrafa nasıl dolduğu belli olmayan bir kara duman gibi, yaklaşan gecenin karanlığı her yeri bürüyor, bütün manzaraları silerek boşluğu şişiriyordu. Karşıki büyük tepe, koskocaman toprak yığını, gitgide bütün yuvarlaklıklarını, girintilerini, çıkıntılarını kaybederek mücessem bir şekil olmaktan çıkıyor, gökyüzünün hafif aydınlık zemini üstünde büyük bir uçurum yarığı gibi görünüyordu. Sonra tepenin kenar çizgileri de havanın karanlığına karıştı. Etekte, bazı evlerin ışıkları yandı. Evler görünmüyorlardı. Bu ışıklar, karanlığa mıhlanmış birer altın çivi başı gibi muallakta duruyorlardı. Tepenin arkasında bir tek yıldız...

Gözleri uzakların karanlığında kaybolurken, birdenbire ürkerek sıçradı. Çıplak kollarına kuru, soğuk bir şeyin değdiğini hissetmişti. Başını çevirdi! Sacid, Müfid'in dayısı.

---

[1] **mariz:** Hasta olan, hastalıklı.

Karanlıkta yalnız yüzünün, gözlerinin, gömleğinin beyazıyla ağzındaki sigaranın kıvılcımı görünüyordu.

Sacid, Pervin'in kollarını bırakmıyordu. Genç kadın, çıplak etini kıstıran bu sert parmakların mandalından kollarını kurtarmak için hiçbir hareket yapmadı. Yalnız birdenbire korkmuştu, fena korkmuştu, ensesinin tüylerinden yakalanarak havaya kaldırılan bir kedi gibi korkmuş, yüreği oynamıştı.

"Korktum!" dedi.

Sonra pencereden aşağı bir kıvılcımın uçtuğunu gördü: Sacid'in sigarası, karanlığın içinde ateşten bir çizgi çekerek aşağı iniyordu.

Sacid bir şey söylemedi.

Eğildi.

Pervin'i ensesinden öptü.

Kadın yine kımıldamadı.

Nemli ve yapışkan bir rüzgâr içeriye doluyordu. Islak bir çamaşır giymiş gibi üşüyerek titreyen Pervin, pencerenin önünden çekilmek istedi, fakat bütün vücudu Sacid'in kucağına dolmuştu ve kurtulmak ihtiyacıyla içinden gelen ilk büyük hamleyi de, Sacid'in kolları, Pervin'in göğsü üstünde kırdı.

Yeniden soğuk, diri dudaklar Pervin'in ensesine yapıştılar. Genç kadın saçlarının dibinden belkemiği boyunca keskin, soğuk bir raşenin[1] indiğini hissediyordu. Bir buzlu su damlası gibi; ve gıdıklanarak başını silkeledi. Fakat bu kaçış dudaklardaki hırsı çoğaltarak tazyikini de artırmıştı. Başını arkaya ve Sacid'in omuzlarına bıraktı. Boynunda da göğsünde de, omuzunda da bu dudakları duydu.

Üç seneden beri, daima o Sacid. Sert, dik, kavi, diri; her türlü mukavemet ümitlerini bir anda keserek muhkem kucaklıyordu.

---

[1] **râşe:** Titreyiş, titreme, ürperme.

Sonra Pervin'i bıraktı.

Genç kadın lambayı yakmak için yürüdü.

Aydınlıkta kamaşan gözlerini kapamıştı; açtığı vakit Sacid'in bir koltuğa uzandığını gördü. Biraz evvel Pervin'in okuduğu kitaba göz gezdiriyordu. Onu bir tarafa atarak başını kapıya çevirdi: Müfid içeriye giriyordu.

İkisi de ona baktılar. Müfid'in yüzü bir tuhaftı, gözlerine kadar çukurlaşmış ve kararmıştı, hem ne zayıf yüz! Ve ne kadar sarı! Vücut kırılmış. Bacakların gövdeyi taşımak için tabii hadden aşırı bir yorgunluğa katlandıkları, her adımda, iki dizin de fazla kırılışından anlaşılıyordu.

Pek yorgun görünüyordu. Pervin kocasını böyle görmeye ne kadar alışmıştı; bu, kendisine hüzünden başka hiçbir hissin tavrı yaraşmayan melul adamdı. Karısına ve dayısına dikkatle baktı, yutkundu.

Odanın ortasındaki masanın başına gelerek yorgun kollarını dinlendirmek ister gibi ellerini koydu, bir bacağını dik tutarak öteki dizini hür bıraktı, başını önüne eğerek durdu.

Susuyorlardı.

Konuşmak cesaretini kıran ağır bir hava hepsine abanıyordu.

Müfid avucunu başına koydu, karısına bakarak:

"Hastayım!" dedi.

Sacid yine kitabı eline almıştı.

Pervin sordu:

"Ateşin var mı?"

"Biraz."

"İlaç al!"

"Yatacağım."

Bunu söyler söylemez Müfid odadan dışarı fırlamıştı; o kadar çabuk çıkmıştı ki, Sacid de, Pervin de, onun yalnız uçan ceketinin eteğini gördüler.

Sacid kitabı atarak hemen ayağa kalktı; kocasının yanına gitmek için odadan çıkmaya hazırlanan Pervin'i tuttu.

"Bırak Sacid!"

Erkek bırakmıyordu.

Kadın, Sacid'le yaptığı birçok mücadele tecrübelerinde hep mağlup olduğunu hatırlayarak, mukavemetten yine çekinmiş, soruyordu:

"Ne istiyorsun?"

"Şuna yüz verme."

"Kıskanıyor musun?"

Erkek cevap vermedi.

"Peki niçin?"

"Ona sarfettiğin vakte acırım."

"O benim kocam. (Son kelimeyi söylerken gülüyordu.)

"Benim de kızkardeşimin oğlu."

"Ve hasta."

"Olmasaydı."

"Ne olmasaydı?"

"Hasta."

"Hasta olmamak elimizde midir?

"Şüphe mi var? Ben ömrümde pek az hasta oldum. Hepsinde de ihmallerimin cezasını çektiğimi biliyorum."

Pervin ona yavaşça gözlerini kaldırdı. Sacid'in yüzüne bakarken daima korku duyuyor ve bu his, gözlerinin hareketine tesir ederek bakışlarını ağırlaştırıyordu. Yine doktorun tavsiyesini hatırlayarak kendini tahlil etmekten çekindiği için bu korkunun nereden geldiğini bilemiyor, çünkü aramıyordu. Fakat bu erkek, hem korku veriyor hem cezbediyordu.

Yalvarmayı denedi:

"Bırak, Sacid. Gideyim, uyutayım onu, gelirim. Sen burada bekle."

Sacid, Pervin'i dinlemek istemeyerek yalnız kendi arzusunu takip ediyor, kadını bileğinden çekerek bir koltuğa götürüyordu. Oturttu. Kendisi ayakta durarak kitabı eline aldı.

"Bunu okudun mu?"

"Daha bitirmedim."

Pervin kaşlarını çatmıştı. Sacid kitabı attı ve kadına:

"Haydi git!" dedi.

Yalnız kalınca yere attığı kitaba doğru yürüdü, onu almak istedi. Fakat vazgeçti.

Yine düşünmeyi tercih ederek bir koltuğa uzandı.

Pervin yatak odasına, koşarak girmişti. Birdenbire durdu. Müfid uyuyordu galiba. Kadın yaklaştı. Kocasının gözleri yarı kapalıydı ve kirpikleri arasında kalan ince bir çizgiden ıslak, donuk bir parıltı geliyordu. Yüzü o kadar sarı ki, bembeyaz yastığın üstünde, boyalı bir mukavva yuvarlağı gibi duruyor. Ağzı açık. Alt dudağı öne doğru çıkarak biraz sarkmış. Gece uyur uyumaz Müfid'in böyle ağzını açarak, rahat nefes almak için dudağını öne uzatmak âdeti olduğunu hatırlayarak Pervin düşündü: "Demek ki uyuyor."

Üstüne eğildi. Müfid güzel bir koku almış gibi kuvvetle teneffüs etmeye başlamıştı. Sonra dilini damağına yapıştırarak lezzetli bir meyvenin usaresini emen bir insan gibi ağzını hafifçe şapırdattı ve gözlerini açtı. Pervin'i görür görmez, nefret kadar şiddetli bir iğbirarla[1] yüzünü buruşturarak tekrar gözlerini kapadı ve kaşlarını çatarak göz kapaklarını sıktı. Müfid'in alnına konmak için kalkan Pervin'in eli, cesaretsizlikten havada kalmıştı. Elini çekti. Kocasının bütün bu nefretine layık olduğunu hissetmişti. Artık Müfid'in yüzüne de bakamayarak başını duvardaki resimlerden birine kaldırdı. Yalnız resmin simsiyah çerçevesini yarım yamalak görüyor, sebebini bilmediği fena bir iç sıkıntısıyla gözleri dalıyordu.

Kocasının yüzüne tekrar bakınca, onun da kendisine kımıldamayan gözlerle baktığını gördü. Müfid'i tanıdığı günden beri gözlerinin bu kadar büyük olduğuna dikkat

---

[1] **iğbirar:** Birinden beklenen davranışı göremeyince kırılma, gücenme.

etmemişti. Büyük ve güzel erkek gözü. Derhâl Sacid'in gözlerini hatırladı. Dört göz, çifter çifter, hayalinde parlıyordu. Mukayese yaptı. Sacid'in gözleri canlı, parlak metin, fakat... Nasıl derler? Sathiydi. Müfid'in gözleri yorgun, soluk, zayıf, ama derin, içerlekti, bebeklerine baktıkça insanı karanlıklara çekiyor, olduğu yerden alakasını kesiyor, gözlere karartı veriyordu.

Bunu düşünürken de Müfid'in gözlerine baktığı için etrafında koyu bir karanlık hissetti. Müfid gözlerini bir defa kırpınca Pervin kendine geldi ve elini kocasının alnına koyarak sorabildi:

"Dinlendin, iyisin değil mi?"

Teneffüs etmek için bu suali bekliyormuş gibi, Müfid içini birdenbire boşaltan kuvvetli bir teneffüsten sonra:

"Çok fenayım," dedi.

"Ateşin yok ama..."

Fakat gözleriyle fenalığın vücudunda olmadığını hissettirdi. Pervin anladı. Ve tereddütle sordu:

"Niçin?"

"Sen onu bilirsin."

Kadın bir anda şunu düşündü: "Acaba Müfid, Sacid'le beni gördü mü?" Odadaki vaziyeti hatırlamaya çalıştı: Lambayı yakmak için yürümüştü, ışık birdenbire vurduğu için kamaşan gözlerini yummuştu, sonra açtı, Sacid'in koltuğa oturmuş olduğunu gördü. O sırada Müfid içeriye girmişti. Acaba daha evvel kapının önünde miydi? İçeriye bakıyor muydu? Ayak sesleri... Ayak seslerini hatırlamak lazım. Fakat bunlar pek müphem. Ayak sesleri... Sofada bir tahta gıcırtısı işitir gibi oluyor. Bu da o kadar keskin değil... Hayır, hatırlamıyor.

Müfid'in başı yastıktan biraz kalkarak Pervin'e yaklaşmıştı. Kadın bir korku geçirdi. Kocası öyle fena bakıyor ki. Ne var?

Müfid, Pervin'in omuzlarını tutarak başını kendine doğru çekti:

"Ne düşündün şimdi? Neden ben sana, 'Sen onu bilirsin!' dedikten sonra düşünceye daldın?"

Pervin şaşırdı:

"Hiç! 'Sen onu bilirsin!' dedin de... Düşündüm."

"Ne düşündün?"

Kadın, kendini topladı:

"Bildiğim şey nedir diye düşündüm."

Müfid başını Pervin'e biraz daha yaklaştırarak sordu:

"Nedir?"

"Bilmiyorum ki. Bildiğimi sen iddia ediyorsun, bir şey bilmiyorum."

Müfid'in başı yastığa düştü. Yüzü rahatlamıştı. Pervin kocasının şüphesinden kurtulduğuna sevinerek rahat bir nefes aldı, fakat bunun da Müfid'e şüphe verebileceğini hemen düşünerek, rahat nefes alışına bir sebep aradı:

"Oh... Bu hâlleri bırak... Üzülüyorum canım... Sana bir şey oldu. Eskiden böyle değildin, son günlerde böylesin."

Müfid karısının bu sözlerini dikkatle dinlemişti. Gözlerini etrafa çevirerek düşündüğünü gizlemek isteyenlerin yaptıkları gibi sabit bir tarafa bakmaktan çekiniyordu. Pervin'in yüzüne, kulağına, sonra başının arkasında kalan karyola demirine, balkon kapısına, duvarlara, levhalara bakıyor, düşünüyordu. Gözleri nihayet yine Pervin'in gözlerinde durdu.

Kadın, kocasının söylemek isteyip de söyleyemediği şeyi anlamak için sordu:

"Son günlerde niçin böylesin? Nen var?"

Müfid, kısık sesle cevap verdi:

"Şüphe ediyorum."

Pervin bu cevabı vaktinde sezdiği için, kocasının ithamı karşısında nasıl davranacağını hesap etmişti. Şaşırmadı. Yani tam vaktinde güldü, gülerken pek masum göründüğüne emin olması da muvaffakiyeti çoğaltıyordu.

Müfid utandı. Evvelki cümlesine hemen bir kelime ilave etti:

"Ondan şüphe ediyorum.

Kadın, gülmekte devam ediyor, Müfid'i utandırmak zevkinden geri kalmamakta zalimane ısrar gösteriyordu.

Müfid'in sarı yüzüne hafif bir kan doldu. Kendini müdafaa etmek için vücudu gerilerek yukarı doğru kalkıyor, başı dikiliyordu:

"Ondan şüphe ediyorum, anlıyor musun, ondan... Sana emin olduğumu söylemeye bile lüzum görmem... Fakat, reddedileceğine emin olsam bile, onun sana dokunmasını istemiyorum. Hayır... Dur... İtiraz mı edeceksin?... Dur... Ben onu bilirim, ben onu bilirim, sus... Hayatımız beraber geçmiştir: Kendi de zaten gizlemez ki... Ahlakla münasebeti olmayan bir adamdır. Her şeyi yapar, her şeyi... Muktedir olabildiği şeyi yapar ve izini katiyen belli etmez."

Yüzü daha fazla kızararak devam etti:

"O neler yapmıştır o... Bütün hayatı hıyanetlerle doludur. Mahkemelerin tanımadığı bir mücrimdir o... Asılacak, etleri param parça yolunacak adamdır o... Sana, ben bilirim, diyorum, onu ben bilirim. Annem sağ olsaydı da ona soraydın... Yengem, onun karısı hayatta olsaydı da onu dinleseydin..."

Pervin mırıldandı:

"Bunlardan bana ne?"

"Fakat o her şeye muktedirdir. Ah, ne namuslu kadınlar bilirim ben ki, ona mukavemet edememişlerdir. Sen de bilirsin ya. Bazı şeylerini öğrenmedin mi? Onu eskiden beri tanıyorsun... Ne kadar oluyor, siz tanışalı?"

Pervin başını önüne eğerek cevap verdi:

"Üç sene."

"Üç sene!"

Müfid gözlerini açtı. Bu rakam onu tedhiş[1] etmiş gibiydi. Bir kere daha fısıldadı: Üç sene!

"Üç sene var mı siz tanışalı?"

"Değil mi ya? Seni bana o takdim etmedi mi?"

"Biliyorum... Fakat... Zaman ne çabuk geçmiş... Üç sene!"

Bir daha söyledi:

"Üç sene!"

Bu üç sene içinde meçhul bazı vakalar tasavvur ederek Müfid'in yeni birtakım şüphelere düşeceğini anlayan Pervin, tam ânını bularak, hemen kocasının elini tuttu. Bu bir kadın eli gibiydi; küçücük, terlemiş, sıcacık, yumuşak el, ikisinin de avuçlarının dipleri birbirine yapıştı. Kanın deveranını hissediyorlardı. Müfid'de nabız daha çabuk atıyordu.

Pervin boş kalan elini Müfid'in fanilasından içeriye sokarak tam kalbinin üstüne koyduktan sonra, yavaş yavaş göğsünü okşamaya başladı. Nüvâzişlerin[2], uzvi tahassüslerin[3] yardımıyla, bir erkeğe, kanaat gibi, itimat gibi hislerin telkin edilebileceğini, kadınların tabii sevkleriyle bilen Pervin, bir taraftan kocasının elini sıkarak öte taraftan göğsünü okşayarak onu teskine çalışıyor, kalbin evvela pek çabuk çarpan intizamsız vuruşlarını yavaş yavaş tanzim ederek tabii hâline getiriyordu.

Müfid'in gözleri süzüldü.

Bu çok tatlı bir andı. Şüphenin zekâ üzerindeki ağır boyunduruğundan yeni kurtulan ruhun ilk hürriyeti içinde, büyük bir manevi eziyetten uzvi ve ruhi zevklere intikal eden hasta adam, bir morfin uyuşukluğuyla gevşiyor, derin, rahat nefes alıyor, sanki bacaklarının, kollarının, bütün vûcudunun tabii hadden fazla uzadığını hissediyordu.

---

[1] **tedhiş:** Korku salma, yıldırma, terör.

[2] **nüvâziş:** Okşama, gönül alma, iltifat etme.

[3] **uzvi tahassüs:** Bedensel uyarım, bedensel temas.

SACİD sofrada yalnız kaldı. On beş, yirmi sene evvel yine bu masanın etrafını çeviren aile halkının çokluğuyla bu yalnızlığın tezadı onu biraz tehyiç ederek bazı hatıralarını uyandırmıştı. Şurada, şimdi kendisinin oturduğu yerde, babası Mahmut Paşa, sağında annesi Ferhunde Hanım, solunda büyük ablası ve Müfid'in annesi Tabende, onun yanında küçük hemşiresi Şayeste, karşısında da kendisi otururdu, senelerin tahkim ettiği âdetlerden olduğu için bu tertip hiç bozulmamıştı.

Şu sofra etrafında toplanan aile uzuvlarının Sacid'deki intibaı o kadar diriydi ki, şimdi bile, babasını beyaz top sakalıyla, kalın kaşları altında çukurlaşan biraz bulanık, biraz durgun, biraz soluk, fakat nafiz bakışlarıyla çenesinin altına sıkıştırdığı peşkir üstünde, balmumundan yapılma sahte bir kafa gibi duran hareketsiz başıyla görüyordu.

Sacid babasını çok beğenir, fakat hiç sevmezdi; yalnız gün geçtikçe anlıyordu ki, Paşa ona kuvvetli bir insan örneği olmuş ve ailevi terbiye sirayetiyle[1], oğlunda, ölünceye kadar sarsılmayacak itiyatlar bırakmıştı. Baba oğulun çok benzeştiklerini söyleyenler az olmadığı gibi, Sacid de, hayat hakkındaki telakkisinin babasınınkine pek yakın olduğunu her gün biraz daha iyi anlıyordu.

Mahmud Paşa garip bir şahsiyetti; müvesvis[2], fakat metin; kinci, haris, fakat kendine hâkim; insanların sayılı zaaflarını gayet iyi bildiği için bunlardan kendini koruyan; din, memleket, aile duygularına her vakit yüreğini kap-

---

[1] **sirayet:** Yayılma, dağılma, bulaşma, genişleme.

[2] **müvesvis:** Kuruntulu, vesveseli.

tırmayan; kimseye minnet ve emniyet etmeyen; insandan kaçan, infiradî[1] yaşayan; pek az konuşan; bedbin[2], haşin, dostsuz; biraz hain, biraz korkunç bir adam.

Kendisine istediği nazırlığı vermediği için Abdülhamid'e kızarak Bağlarbaşı'nda yaptırdığı bu köşke çekilmiş, Otuz bir Mart'a kadar, on iki sene vapura binip köprüye inmemişti. Bu on iki senenin nihayetinde bir kere köprüyü geçti; o da Eyüb Sultan'a gitmek için, tabut içinde.

Bu köşkte bir canlı cenaze gibi yaşamıştı. Ancak yemekte ailesiyle temas ediyor, kahvesini içerken Sacid'le biraz konuşuyor, erken yatıyor, gündüzü koruda veya odasında, hiçbir şey yapmadan, çok su ve az sigara içerek geçiriyordu. Bahçede, koruda, sofada, karısına, kızlarına, hizmetçilerden birine rastgelecek olursa, büyük bir ıztırap duymuş gibi yüzünü buruşturarak başını çeviriyor, hızlı adımlarla uzaklaşıyordu. Köşkte onun insandan kaçmak huyunu bilen herkes, tesadüf olarak bile karşısına çıkmamak için, uyandığı, koruya gittiği, odasında kaldığı saatleri hatırlamaya mecbur oluyorlardı.

Karısını ve çocuklarını pek sevmedi. Ferhunde Hanım'dan ayrı yatıyordu. Yalnız Sacid'e karşı biraz zaafı olduğunu söylerler. Kızı Tabende hassas bir kadın olduğu için, Paşa onu da torunu Müfid'i de şiddetle istihfaf[3] ederdi: "Bu oğlan da anası gibi mızmız; yufka yürekli... Adam olmaz!" diyor, bunu Tabende'nin yanında da, Müfid'in yüzüne karşı da her zaman tekrar ediyordu:

"Bu oğlan adam olmaz!"

Paşa av meraklısıydı ve bu zevkini oğluna da vermek istiyordu. Birkaç kere, "flaber" tüfeklerinin nasıl kullanılacağını oğluna öğretmek için Sacid'le beraber koruya çıktı.

---

1 **infiradî:** Topluluktan ayrı durarak, tek ve yalnız bulunarak.

2 **bedbin:** Her şeyi olumsuz ve kötü yönlerinden değerlendiren, karamsar.

3 **istihfaf:** Küçümseme, hor görme, hafife alma.

Bir defasında, Müfid de yanındaydı. Av tecrübelerini bitirdikten sonra köşke dönüyorlardı; yanlarından bir kurbağa geçti. Paşa torununa dönerek:

"Müfid şunun üstüne bas!" dedi. Çocuk geriye çekildi. Sacid derhâl ileri atılarak ayağını kurbağanın üstüne, hem öyle kuvvetli basmıştı ki hayvanın derisi altından parçalanmış kanlı et parçaları fırladı ve başı bir yılan gibi uzayarak dışarı aktı. Müfid o zaman on bir yaşındaydı, ağlayarak köşke kaçmıştı. Paşa, arkasından "Miskin!" diye bağırdı, sonra Sacid'e dönerek:

"Aferin!" dedi. "Mert olmalı. Kanun men etmeseydi ben adam öldürmek bile isterdim."

O vakit Sacid on beş yaşındaydı, babasının bu iddiasını bir gün öğünme telakki etmişti; fakat şimdi düşünerek kendi kendine söylendi: "Yapar mı yapardı!"

Bu Mahmud Paşa, bu zaafsız, haşin, sevimsiz adam, gençliğinde kadın muvaffakiyetleriyle meşhur hovardalardan biriymiş. Sacid babasının maceralarını ötekinden berikinden işittikçe, ailesinin ve tanıdıklarının ihtiyar kadınları arasında Paşa'nın elinden geçmemiş pek az insan görüyordu. Sacid bu hususta da babasına çekmişti.

Paşa Otuz bir Mart vakasına bir ay kala öldü. Hastalığında oğluna bazı nasihatlarda bulunmuştu. Sacid'in bu tavsiyeler arasında kıymetini bulduğu birçok sözler var ki hatırından çıkmıyor. Hem felsefi hem ameli kıymeti olan bu tavsiyelerin hayatta işine yaradıklarını tecrübe etti. Paşa'nın söyledikleri şuna yakın bir şeydi:

"Oğlum!" demişti, "kimseye acıma, kimseye kızma, kimseye dost ve düşman olma. Sana biraz irad[1] bırakıyorum, bunları iyi kullan ve parasız kalma. Para ya kadında ya kumarda yenir; kumar oynama, onun yerine ava merak et; av hem kumar kadar meraklı hem faydalıdır. İyi bir çapkın olmak istiyorsan kadına para yedirme! Kadınlar

[1] **irad:** Gelir getiren mülk.

fedakârlık ettikleri erkekleri severler; onlar sana yedirsinler. Mahkemeye ve zindana düşmeden istediğini yap. Aleyhinde söyleyen ne kadar çok olursa o kadar iyi yaşarsın. Sen sevme, seni sevmelerine izin ver. Bil ki dünyada iki zevk ve bir eğlence vardır. İki zevk: yemek ve kadın; bir eğlence: av. Üst tarafı kuruntudur. Paranı iyi kullanırsan itibar, kadın ve istirahat senindir. Bu dünyada başka şey arayanların da zahmetlerine acırım."

Babası öldüğü gün Sacid, bu adam için ev halkının gözyaşı dökmüş olmalarına şaşmıştı. Onlara bakarak Sacid'in de gözleri yaşarmıştı ama bunu hissi bir sirayete atfediyordu.

Annesi Ferhunde Hanım, Paşa'nın zıddıydı: Faziletkâr ve dindar bir kadın. Paşa'nın zemmedildiği[1] her yerde, Hanımefendinin adı göklere çıkarılıyordu.

Ferhunde Hanım'a büyük kızı, Müfid'in annesi Tabende çok benziyordu. İkisinde de aynı hissi tabiat: Fedakârlık hissinin şiddeti, fazla olarak Müfid'in annesinde herkese hayret veren bir hassasiyet vardı. Müfid ana tarafının bütün ruhi varlığına tevarüs[2] etmiş gibi annesine de, büyükannesine de çok benziyordu.

Paşa'nın küçük kızı Şayeste, mazlum bir kadındı. Bir o sağ kaldı ve Çengelköyü'nde oturuyordu. Ferhunde Hanım ile Tabende, Paşa'dan iki ve dört sene fasıla ile vefat etmişlerdi. Şayeste Hanım o zaman köşkten ayrıldı ve Sacid'le, Müfid'i kalfalardan bir tanesiyle köşkte bıraktı. İki erkek on seneden beri beraber oturuyorlardı.

Müfid'in annesi müsrif ve misafirperver bir kadın olduğu için oğluna bir şey bırakmamıştı; hatta bazı borçlarını hâlâ Sacid ödüyordu. Müfid'e de hep dayısı baktı. Mariz adam girdiği işlerde muvaffakiyetle çalışmaya vakit bulamadan hastalanıyordu.

---

[1] **zemmetmek:** Kötülemek, yermek, çekiştirmek, kınamak.

[2] **tevarüs:** Bir kimseden miras kalma.

Köşkten büyüklerin hayaletleri çekildikten sonra, Sacid, irad sahibi genç erkeklerin yaptığı gibi kadın âlemine daldı. Köşke birçok kadın davetlileri geliyordu.

Bunlar, hep tercümei hâllerini İstanbul'da birçok insanların bildiği mâcera kadınlarıydı: Sık sık nişanlanıp ayrılanlar, hiç evlenmedikleri hâlde erkeksiz yaşamayan kızlar, büyük bir hadise çıkarıp kocalarından ayrılarak dillerde dolaşan dullar, kâh İstanbul'da, kâh İzmir'de, kâh Berlin'de veya Nis'te yeni bir koca ile gezen kadınlar... Sacid, biribirlerini pek iyi tanıyan ve başlı başına bir kitle teşkil eden bu kadınların çoğuyla konuşuyor ve dişilerin bu nevilerine kıymet veriyordu.

Pervin de bunlardan biriydi; üç senedir köşke gelip gidiyordu. Müfid çokluk bu kadınların yanına çıkmazdı; bu kadınlarda, kadında aradığı ruhi mümtaziyeti[1] bulamıyor ve bu erkek iradeli, cesur, pişkin, tecrübeli mahluklara karşı bir nevi nefret, kinle karışık keskin bir istihfaf duyuyordu.

Köşkte ve şefkatli kadınlar içinde büyüdüğü için zayıf, iradesiz, cemiyetlere bigane[2], ilk gençliğine mahsus inziva duygularıyla kalbi dolu, en güzel tabii sevklerinin tezahüründen bile utanan, beceriksiz, vahşi ama doğuştan nezih[3] ve hassas, çekingen ve kibar bir tabiatı vardı. Sacid'in misafirleri ondan hoşlanıyorlar, fakat, bazı eğlentilerde Müfid meclisi bırakarak, bir daha gelmemek üzere odadan çıktığı vakit, bu çocukluğunu gülünç bularak, Sacid'e soruyorlardı:

"Kuzum senin bu Müfid'in huyu değişmeyecek mi?"

Sacid kendini bildi bileli hemşirezadesine ehemmiyet vermemişti. Onu hastalıklı, eksik, yarım doğmuş, kafası pek büyük veya bacakları pek uzun, yahut da büyük bir kuyrukla dünyaya gelen "galatı hilkat"ten[4] biri yerine ko-

---

[1] **mümtaziyet:** Seçilmiş olma durumu, seçkinlik.

[2] **bigane:** Yabancı, kayıtsız.

[3] **nezih:** Temiz, saf, lekesiz, masum.

[4] **galatı hilkat:** Garip yaratık.

yuyor, ona dair bir şey söylemeye bile lüzum görmeyerek bir omuz silkintisiyle cevap veriyordu:

"Bırakın canım... Ne hali varsa görsün!"

Yalnız Pervin onu müdafaa ediyordu:

"Kibar çocuk... Nesi var Müfid Bey'in? Ona haksız yere hücum ediyorsunuz!"

"Yok canım... Hücum falan etmiyorum... Pekâlâ... Kibar çocuk olsun... Ben bir şey demedim ki!"

Pervin bu kadın zümresi arasında yaşamakla beraber onlardan epey farklıydı; evvela hepsinden genç, yirmi dördünü sürüyor; sonra dillere düşen bir sergüzeşti yoktu. Yalnız on sekizinde iken yaşlı bir doktora nişanlanmış, adamı kendisine deli ettikten sonra onunla evlenmeye razı olmamıştı. Hâlâ kadınlığını başkalarına teslim edilmemiş gizli bir kuvvet gibi taşımaktan zevk alıyordu.

Nişanlandığı doktorun iddialı teşhisine göre Pervin, "isterik" idi. Tabiatın ilk çizgisi; televvün.[1] Bir gün, bir saat, bir dakika içinde, inanılmaz bir süratle sevinçten kedere, kahkahadan gözyaşına geçiyordu. Bazı, yanaklarını kızartan, güzellik derecesinde zengin bir talakatla[2] konuşuyor; bazı, hayallere dalarak, yahut bir nevi zihin uyuşukluğu içinde hiç sesini çıkarmıyor, uzun müddet sâkit[3] kalıyordu.

Ona çok düşünmezse güzelliğini muhafaza edebileceğini haber veren de bu doktordu.

Pervin'in ruhu, arasından geçtiği sahillerin şeklini alan bir nehir gibi, harici telkinlere ve her ân değişmeye müstaitti. Bir gün evvel neşeli, sevimli iken, en küçük bir harici tesirle ruhunun serbestisini kaybediyor, her şeye kızıyor, talihine güceniyor, her şeyden alakasını kesiyor ve dün sevdiği insana karşı bugün derin bir soğukluk duyuyor-

---

[1] **televvün:** Bir durumda kalmayıp halden hâle geçme, sebatsızlık, kararsızlık.

[2] **talakat:** Düzgün ve güzel söz söyleme, dil açıklığı.

[3] **sâkit:** Susan, susmuş, sessiz.

du. Kâh öfkeli ve mülayim, kâh zalim ve hayırhah[1], daima ifrata meyyal, ilk hareketlerine nadiren hâkim, iradesiyle tabii sevki arasındaki muvazeneyi teminden ekseriya âciz bir kadındı.

Sacid, Pervin'in mizacını teşhis edinceye kadar, ona karşı en küçük âşıkâne muvaffakiyetten mahrum, âciz kalmıştı. Neden sonra henüz mürahiklikten[2] kurtulmayan bu kadın ruhunun tenevvülerine[3] dikkat ederek maksadında ilerlemeye başladı ve iki senelik mücadeleden sonra, ona temellük[4] etti.

Pervin, kendinde bulunduğunu hiç ummadığı şiddetli bir zaaf anında cinsî temayüllerinin bütün varlığını kapladığı kısa bir saniye zarfında Sacid'e teslim olmuştu. Aklı başına gelir gelmez, hüngür hüngür ağladı. O günden sonra aylarca Sacid'e karşı sarsılmaz bir kin taşıdı; bu gayz[5], Müfid'in dayısına karşı beslediği kinle ittifak ederek ikisini birleştirdi. Müfid'le Pervin arasında, tahassüs tarzlarının birkaç köşeden iştirakıyle, bir nevi kuvvetli tecazüp[6] hasıl oldu. Bu, aşk mıydı? Cidden seviştiler mi? Pek anlaşılmadı. Müfid hakiki duygusunu herkesten ve Pervin'den gizliyordu. Pervin de kendi mütelevvin[7] ruhunu tahlilden âciz olduğu için sevip sevmediğini anlamıyor, kimseye bir şey söylemiyordu.

Arkadaşları Müfid'le Pervin'i evlenmeye teşvik ettiler. Herkes bu iki acaip şahsiyetin bir çatı altındaki hayatını meraklı bir hadise telakki ediyordu. Sacid de bu izdivaca itiraz etmedi. Zira Pervin'e karşı alakası, herhangi bir ka-

---

1 **hayırhah:** İyilik dileyen, iyilik isteyen, hayırsever.
2 **mürahik:** Henüz ergenliğe ulaşmamış olan.
3 **tenevvü:** Çeşit çeşit olma, çeşitlilik.
4 **temellük:** Kendine mal etme, sahiplenme, mülk edinme.
5 **gayz:** Aşırı derecede kızgınlık, öfke, hınç, kin.
6 **tecazüp:** Birbirini çekme, duygudaşlık, sempati.
7 **mütelevvin:** Kararsız, çabuk dönen.

dın için beslediği küçük tecessüsten[1] ve alelade cinsî meyilden fazla değildi.

Müfid'le Pervin gösterişsiz evlendiler. Köşke hep o malum simalar doldu. Bir gece içildi ve eğlenildi. Müfid Pervin'in mazisine dair hiçbir şey bilmiyor ve öğrenmek istemediği de anlaşılıyordu. Dayısıyla Pervin arasındaki münasebeti de hiç hissetmemiş, çünkü Pervin'in aylarca Sacid'e karşı soğuk durduğunu görmüştü.

Müfid'le Pervin, izdivacın ilk ayını, dışarı hiç çıkmadan köşkün içinde geçirdiler. Bahçede, koruda, geniş sofalarda geziyorlardı. Pervin bu köşkü çok sevmişti.

Mahmut Paşa'nın kendi tarifiyle yapılan bu köşk, İstanbul'un o büyük, nâdir binalarından biriydi ki içinde böyle üç kişilik bir aileyi değil, birkaç nesli barındırabilirdi. Cephesi şose üstünde, arka tarafı Çamlıca'ya kadar geniş bir arazi parçasını görerek bağlara, bostanlara nazırdı; binanın sağ tarafında, çamlıklarla dolu, büyücek bir koru vardı.

Köşk üç katlıydı, fakat en alt kat, bir bahçenin seddi hizasına geldiği için fazla karanlık olduğundan, Paşa'nın zamanından beri eşyasız, metruk bırakılmıştı. Şoseden binanın ikinci katına giriliyor, büyük bir sofa bu katı, birbirinin aynı iki daireye ayırıyordu. Bu binanın garabetlerinden biri de, iç içe geçme birçok dehlizleri bulunmasıydı.

Pervin, bir hafta bu dehlizlerde gezdiği hâlde, köşkün taksimatını layıkıyle hatırında tutamamıştı:

"Paşa'nın garip bir zevki varmış!" diyordu.

Müfid uzak bir maziyi kolaylıkla hatırlayanlar gibi gözlerini kırparak cevap verdi:

"Büyük babam esrarlı şeyleri çok severdi. Kendi de böyle bir adamdı. Onun hayatında hiç kimsenin bilmediği vakıalar olduğunu tahmin ediyorum. Hem bilir misin? Hâlâ ondan korkuyorum. Sağlığında, bu sofalarda kimse ona

---

[1] **tecessüs:** Öğrenme merakı.

rastgelmek istemezdi, beyaz entarisiyle, hırkasıyla, beyaz sakalıyla bir heyulaya benzerdi. Ben ona bu karanlık sofalarda bir iki defa rastgeldim. Gözlerini yüzüme öyle bir açmıştı ki bembeyaz iki delik görüyordum. O hızlı yürüdü, ben kaçtım. Hâlâ içimde o korku var, hâlâ bu sofalardan geçerek ona rastgeleceğim diye etrafıma ürkerek bakıyorum. Bilir misin ki bu köşk tuhaf gölgelerle doludur. Alt kata hiç inemem. Küçüklüğümden beri orasını fevkalbeşer[1] mahluklarla dolu zannediyorum. Orada hiç eşya yoktur. Camekânlı kapısı kilitlidir. O kapının açıldığını hiç görmedim. Şayet, günün birinde açılacak olursa, içinde masallarda olduğu gibi, "Kırkıncı odanın tavanına asılı" bir adam görmekten korkuyorum.

Pervin, Müfid'in sözlerinden bir cümleyi hatırında tuttu: "Bu köşk tuhaf gölgelerle doludur."

Akşamları, uzun, karanlık dehlizlerde, kâh bir kapı aralığından kâh bir camekândan sızan karışık ziyalar içinde binanın her parçası, bir duvar kenarı, bir pervaz, bir kapı kanadı, biçimleri farkedilemeyen kara hayaletler gibi görünüyor ve bazı bunlardan biri, kuvvetli bir rüzgâr dalgasıyla sallanarak insanı korkutuyordu.

Köşkün esrarlı hüviyetini canlandıran şeylerden biri de, içinde türlü türlü seslerin garip akislerle çınlayışı, uğuldayışıydı. İnsan ayağı basmadığı zamanlar bile merdivenler, kendi kendine çıtırdıyorlardı, boş odalardan duvarlara vurulan bir yumruğun gürültüsüne benzeyen sesler geliyordu, üst katta biri yürüdüğü vakit, ayak sesleri, uzaklarda gürleyen bir top sesini andırıyordu. Hele fırtına gecelerinde, açık bir denizin dalgalarına tutulmuş vapurların içindeki sesler, büyük gürültüler, kanat çırpmaları, çerçeve zangırtıları, türlü gıcırtılar, hatta infilaklar duyuluyordu.

Bütün hayatını burada geçiren Müfid'in ruhi teşekkülü üzerine bu köşkün büyük tesirleri olmuştu, muhayyilesi-

[1] **fevkalbeşer:** İnsanüstü.

ne "daima bir facia beklemek" vehmi bu binadan geldi, korkunç dehlizlerde yürürken fevkaltabia[1], nâgehzuhur[2] bir vakaya uğrayacağını tevehhüm[3] etmekten hiç kurtulamamıştı, ekseriya Paşa'nın hayaletine rastgelmekten korkuyor, bazı da, adım atarken, ayaklarının altına bir uçurum açılıverecekmiş zannediyordu. Bu vehimler ilerledi, o raddeye geldi ki, Müfid hayatında büyük bir faciaya uğrayacağını kati bir hiss-i kablelvuku[4] ile biliyor, her hadisede, bu yakın veya uzak felaketin bir işaretini arıyordu. Bir uçuruma gerilen ip üstünde yürüyormuş gibi, her ân sükût[5] korkusuyla, yüreği çarparak, emniyetsiz yaşıyordu. Evlenmeden evvel, "Nazikter Kalfa"yı odasında yatırırdı. Pervin'e karşı duyduğu şiddetli alaka hesaba katılmazsa, onu izdivaca sevk eden büyük ihtiyaçlardan biri de yalnız kalmamak ıztırarıydı.[6] Fakat evlendikten sonra, yeni bir takım his ihtilatlarıyla[7], bu facia vehminin arttığını, korkularının çoğaldığını duydu. Bunu Pervin'e itiraf edemiyordu. Söyleyemiyordu ki:

"Başımın ucunda bir musibet gezindiğini hissediyorum, korkuyorum, sebebini bilmiyorum, bu evden çıkalım artık, Pervin."

Yalnız geceleri birkaç defa uykusundan uyanarak yatağın içinde oturuyor, etrafı dinliyor, oda kapısına, pencerelere dikkatle bakıyor, uyku arasında şuursuzca hissettiği müphem ve derin korkuların birer vehim olduklarına kendisini inandırıncaya kadar başını yastığa koymuyordu.

Böyle birçok geceleri kâbuslu geçti.

---

1 **fevkaltabia:** Tabiatüstü.

2 **nâgehzuhur:** Birdenbire, ansızın oluveren.

3 **tevehhüm:** Kuruntuya kapılma, evham etme.

4 **hiss-i kablelvuku:** Ön sezi.

5 **sükût:** Konuşmama, söz söylememe.

6 **ıztırâr:** Mecburiyet, çaresizlik.

7 **ihtilat:** Karışıp kaynaşma, (hastalık için) başka bir hastalığa dönüşme.

Evlenmeden evvel de, evlendikten sonra da Müfid bu köşkü bırakıp çıkmaya muvaffak olamadı. Arzusunu bir iki defa Pervin'e açarak, "Bu köşkten çıksak iyi olur!" demişti.

Pervin bu arzuya ne iştirak ne itiraz etti. Kocasının cümlesini, sesinin perdesini bile taklit ederek, aksiseda gibi hükmi bir iade ile tekrar ediyordu: "Çıksak iyi olur." Müfid bu duygusuz tekrarda kendindeki iştiyakın[1] aynını bulamadığı için ısrardan vazgeçmişti, fakat o gecenin sabahı, yatakta gözlerini açınca, ıztıraplı bir uykuda gizli gizli çalışan müfekkiresinin[2] birçok muhakemelerden sonra verdiği şuursuz bir karar imiş gibi, köşkten çıkmak iştiyakının irade hâline geçecek derecede kuvvet kazanmış olduğunu hissederek Pervin'e tekrar söyledi:

"Bu köşkten çıkalım Pervin!"

Kadın endişeli bir hâl aldı, bu teklifin kendisine her vakit birçok şeyler düşündürdüğünü Müfid'e hissettirmek için, bir yandan gözleri dalarken, bir yandan da hissiz bir tekrar ile cevap verdi:

"Çıkalım."

Müfid bu cevaptaki hareketsizliğin hakiki sebebini bilmeden, Pervin'e de kendi arzusunun şiddetini telkin etmek için bu köşkün içindeki hayata karşı duyduğu nefreti anlatıyordu:

"Doğdum doğalı bu evin içindeyim. Başka hiçbir evde yaşamadım. Fakat hâlâ bu köşkü yadırgıyorum, burada yabancılığımı hissediyorum, hâlâ buradan korkuyorum.

---

[1] **iştiyak:** Derin özlem, hasret, şiddetli arzu.

[2] **müfekkire:** Düşünme gücü.

İzdivacımızdan evvel kaç defa buradan çıkmak istedim. Tek başıma yaşamaya razıydım ve muktedirdim, teyzemin evine de gidebilirdim, fakat yine kımıldayamadım, beni buraya hapseden gizli birçok rabıtalar var, bunların ne olduklarını bilmiyorum. Fakat... Artık çıkalım, sen de beni teşvik et, bana kuvvet ver; belki dayım itiraz edecektir, evvelce de razı olmamıştı; fakat onu dinlemeyeceğiz."

Pervin, Sacid'in neden itiraz edeceğini bütün sebepleriyle biliyordu; fakat yine sordu:

"Dayın niçin itiraz eder?"

"Tahakküm[1] için. Ben de bunu çok düşünmüştüm ve kuvvetli bir sebep bulamıyordum; sonra anladım ki budur: Tahakküm."

Müfid bunu söylerken en mağrur, mütehakkim tavrıyla dayısını gözlerinin önünde buluyordu; Sacid'in gurur anlarındaki şekli, Müfid'in muhayyilesinde her zaman bir servi hayaletiyle karışırdı; dayısının bu gurur anlarını hatırladıkça, Müfid'e, gözlerinin önünde bir servi gibi dik, sert, bir servi gibi uzun, yüksek, bir servi gibi karanlık, meşum, siyah bir gölge teşkil ettiğini görür ve düşünürdü ki, dayısı, daima iştahlı ve aç gururunu doyurmak için başkalarının mutavaatına[2] muhtaçtır, başkalarının küçüklüğünden kendi azametine gıda alır; bunsuz duramaz, bunsuz yapamaz, bunsuz yaşayamaz, işinde, sokakta, evinde, başka bir insanın kendi gururu karşısındaki rükûunu[3] daima görmeye o kadar alışmıştır ki bu madunlardan[4] birinin eksilişi onu çok rahatsız eder. Müfid'in bu evden çıkmak, ayrı yaşamak isteyişi, Sacid'in nazarında bir isyandır, onun için her zaman buna şiddetle itiraz etmiştir.

---

1 **tahakküm:** Baskı kurarak bir kimseyi veya toplumu egemenliği altında tutma.

2 **mutavaat:** Boyun eğme, itaat etme, uyma.

3 **rükû:** Öne doğru eğilme.

4 **madun:** Alt derecede bulunan kimse, ast.

Pervin, küçük bir öfke taklidiyle sordu:

"Ne diye tahakküm edebilir? Ne hakkı var? Biz çıkmak istedikten sonra!.."

"Akşama göreceksin. Biz kararımızı ona haber verelim; ne söyleyeceğini, ne yapacağını göreceksin."

Akşam, sofrada, Müfid bu bahsi dayısına açtı. Evvela başını tabağına dikerek, vereceği haberin makûs[1] tesiri ihtimaline karşı duyduğu korku ile sesi biraz kısılmış, vapurlardan şikâyet etti:

"Sekiz on vapuru, tarifeye göre sekiz buçukta köprüye gelmeli. Hâlbuki daima beş-on dakika tehir var. Şirkete geç kalıyorum. Buradan Üsküdar'a kadar gidiş de zahmetli. Ne fena bir semtte oturuyoruz."

Müfid asıl maksadını söylemeden evvel dayısının yüzüne baktı; Sacid bu sözleri işitmemiş gibi eski tavrında sabit görünüyordu. Dayısının en ehemmiyet verdiği sözleri bile böyle izsiz, işaretsiz bir yüzle dinlediğini bilen Müfid, lakırdılarının tesirini aramaktan vazgeçerek devam etti:

"İstanbul tarafında işi olanlar için deniz aşırı yerlerde oturmak çok abes. Bundan sonra önümüz yaz. Lodos havalarda vapurun tehiri çoğalacak. Hâlbuki şirkette Amerikalılar bir saniyelik tehiri bile hazmetmiyorlar. Onların iş ciddiyetleri malum. Biz Pervin'le düşünüp taşındık, İstanbul tarafına geçmek istiyoruz."

Söylenecek şey söylenmişti; fakat Sacid, bu sözleri işittiğini, meseleyi düşündüğünü, iyi veya fena bulduğunu hissettirecek en küçük bir harekette bulunmadığı gibi odanın içinde kendinden başka insanların varlığından bile gafil[2] görünüyordu. Sacid'in bu donuk, heyecansız, mağrur duruşu karşısında her vakit Müfid'i yakalayan büyük öfke, bu sefer de asabi muvazenesini bozarak başına kan sıçrat-

---

[1] **makûs:** Ters, zıt; kötü giden, uğursuz.

[2] **gafil:** Dalgın, çevresinde olup bitenleri göremeyen.

tı. Kaç defa, dayısının -yani hodkâmlığın[1]- bu etten ve kemikten sütunu karşısında hissettiği aczden kurtulmak için yüzüne ağır bir hakaret savurarak çekilip gitmek istemişti; yine o arzuyu içinde buluyor, fakat bir anda tatmin etmek cesaretini taşımadığı için, dayısını sigaya[2] çekecek vesileler araştırıyordu. Başını kaldırarak yüksek sesle Sacid'e sordu:

"Söylediklerimi işittin mi?"

Dayısı yine cevap vermedi: Müfid, boğazını sıkan büyük öfke ile titreyerek başını Pervin'e çevirdi:

"Görüyorsun ya, bu evde oturmak cidden imkânsızdır," dedi.

Kadın da hiçbir hareket yapmadı ve sustular; yemek bitinceye kadar, biribirlerine bakmadan, kımıldamadan, çatallarıyla bile sert bir ses çıkarmadan sustular.

Pervin bu iki erkeğin karşılaştıkları zamanlarda eskiden birikmiş kinlerin âni büyük bir infilakından daima korktuğu için ya susmayı veya derhâl yanlarından ayrılmayı tercih ederdi; bu sefer de ikisini yalnız bırakarak, yemek sonunda odadan çıktı.

Müfid, Sacid'le yalnız kalınca birçok şeyler, saatlerce sürecek şeyler söylemek istediği hâlde bir kelime hatırlamayan adamların dil tutukluğuyla epey sustu.

Sonra ayağa kalktı ve odanın içinde dolaştı. Hiç olmazsa bir kelime, ağır ve hareketli bir kelime, bütün kinlerini icaz[3] ve teksif[4] edebilecek bir tek söz araştırıyordu.

Hafif bir sesle:

"Yaşayamayacağım," dedi.

Sonra, daha hafif, ilave etti:

"Seninle yaşayamayacağız."

Korkuyordu, Sacid'in yüzüne bakmaktan korkuyordu,

---

1 **hodkâm:** Bencil.

2 **siga:** Sorguya çekmek, hesap sormak.

3 **icaz:** Âciz bırakma, şaşırtma; sözü kısa ve özlü olarak söyleme.

4 **teksif:** Toplama, yoğunlaştırma.

ellerini ceplerine soktu ve başını önüne eğdi, ağır bir kelime daha söylemek için biraz cesaret biriktiriyordu. Ancak şunu söyleyebildi:

"Sen çekilmez bir adamsın."

Ve zannediyordu ki, bu hücumunun Sacid'de fena bir aksülameli[1] olacak. Ama dayısı pek sakindi ve ağzına aldığı sigaraya kibrit arayarak etrafına bakıyordu. Müfid'in hakiki sandığı bu soğukkanlılık, biraz da Sacid'in başka insanlara gösterdiği ikinci, zahirî[2] şahsiyetten başka bir şey değildi ve onun hakiki benliğiyle alakası azdı.

Müfid, dayısı üzerinde yapmak istediği tesiri araştırarak yeniden hücum etti:

"Senin insanlıkla alakan yok. Çünkü..."

Müfid'in sözlerini dayısının bir kahkahası kesti. Sacid, boğaza giren bir gıcığı koğmak için öksürür gibi geçici, kısık bir kahkaha ile güldükten sonra, arkasını Müfid'e çevirerek büfeden bir bardak aldı. İçine hazım ilaçlarından birini boşaltmakla oyalandı.

Müfid kahkahanın hakiki mânâsına intikal etmeyerek bunu bir tehdit gülüşünden ibaret sandığı için, iddiasına daha fazla şiddet vererek devam etti:

"Bunun için senin yanından ayrılmak istiyorum. İyi bil ki, bir daha Pervin'i de beni de göremiyeceksin."

Sacid ilacını içtikten sonra bardağı öyle kati bir hareketle büfenin üstüne koymuştu ki Müfid, dayısının bu hareketinden dışarı çıkmak istediğini hissederek onu odada alıkoyacak tesirli bir söz söylemek ihtiyacını duydu:

"Biz de, yanıbaşımızda, âdi bir insanın yaşadığını görmek azabından kurtulacağız!" dedi.

Ömründe ilk defa dayısına karşı açıkça bir hakaret kelimesi kullanıyordu. Bardağı bıraktıktan sonra odadan çıkmak için birkaç adım yürüyen ve Müfid'in yanıbaşına ka-

---

[1] **aksülamel:** Zıt eylem, tepki, reaksiyon.

[2] **zahirî:** Görünen, görünürde olan.

dar gelen Sacid, bu "âdi" kelimesini duyar duymaz olduğu yerde durdu, onun yüzüne baktı. Müfid de dayısına bakıyordu. Sacid, o güne kadar Müfid'in gözlerinde bu derece kuvvetli ve cesur bakış görmemişti. Ansızın kuşkulanan mücadele hırsıyla Müfid'e doğru iki adım atarak tamamıyla yaklaştı. Aralarında yarım adımlık bir mesafe kalmıştı. Müfid ayağa kalktı.

Birbirlerine kin besleyen adamların arasındaki ilk bakış müsademesiyle[1] ikisi de toplandılar. Bir ân içinde Sacid'in şekli Müfid'in gözleri önünde yine kararmaya, uzamaya, katılaşmaya ve her zamanki servi hayaletiyle karışmaya başlamıştı. Fakat Müfid kendisini daima hezimete sevk eden bu hayaletin nüfuzundan kurtulmak için dayısını tepeden tırnağa kadar bir kere süzerek maddi hakikati içinde gördü ve cesaretini topladı.

O vakit Sacid, bir elini Müfid'in omuzuna koyarak eski tahakkümüyle:

"Otur, miskin!" dedi.

Fakat Müfid oturmadı. Omuzunu dayısının eli kuvvetle bastırıyordu. Sonra parmakları Müfid'in omuzunu sıkarak etine geçmeye başladı.

Müfid evvela dayısının parmak uçları arasında kalan bir tutam etinde sivri bir çimdik acısı hissettikten sonra kemiğiyle parmaklar arasında hiçbir et hâli kalmamış gibi omuzunda da kalın, keskin bir kemik ağrısı duymuştu. Fakat mukavemet ediyor, kalbi çarparak sık sık nefes aldığı için ağzının içi kuruyordu.

Sacid, yeniden:

"Otur!" dedi.

Müfid yine oturmadı. Omuzundaki acının kol kemiği boyunca uzadığını hissederek omuzunu biraz aşağıya çekmişti. Yüzü sarardı ve çekilen kan gözlerinin akına doldu. Dişlerini sıkıyordu.

---

[1] **müsademe:** Birbirine çarpma, çarpışma, çatışma.

Sacid parmaklarının tazyikini bir derece daha artırmıştı. Birkaç misli şiddetlenen acıyla Müfid'in bir sayha[1] bırakmak için açılan ağzından yalnız kuru bir ses çıktı ve birdenbire rengi uçtu. Sandalyeye derhâl oturmuştu. Sacid elini çekti ve kapıya doğru yürüdü. Fakat Müfid'in kemiği öyle sızlıyordu ki hâlâ dayısının parmaklarını omuzunda hissediyor, uzaklaştığını bilmiyordu. Başını kaldırınca, Sacid'in odadan dışarı çıktığını gördü.

Yalnız kalınca, bütün ömründe kendisini bu adamın tahakkümüne kurban eden çirkin bahtının ağırlığını kuvvetle duymuştu, başına kan çıkmıştı. Fakat biraz evvelki isyanında mağlup oluşunu hemen hatırlayarak aczini kuvvetle hissetti ve öfkesi birdenbire düştü. Onun böyle isyandan tevekküle, mücadeleden feragata, ihtirastan felsefeye âni geçişleri vardı; birdenbire bütün sinirlerinin gevşediğini, gerilmiş etlerinin pörsüdüğünü, omuzlarının düştüğünü ve kuvveti çekilen kollarının arz cazipesine mukavemet edemeyerek aşağıya sarktığını hisseder, yorgun gözleri dalar, bulanır, kararır, derinleşir ve bütün varlığına bir rahatlık gelirdi. O vakit ne tabiîleşirdi! Ona, ekseriya, büyük ruh işkencelerinden sonra gelen felsefi sükûn... O vakit bütün aczlerini ve sebeplerini bilir, felaketlerine karşı isyan duymadan anlayışlı bir tevekkülle boynunu bükebilirdi.

Ne olacak, bu böyle! -derdi- Bu, budur ve yalnız, tatlı ve derin, gürültüsüz, için için ağlamak isterdi. Ruhunun bu uzun teslimiyet içinde rahatlayışı nereden geliyor? Bir fikri hakikat zannetmekten. Ona her zaman gelen bir fikir: Her şey sıfır.

Böyle zamanlarda insanlığını kuvvetle hissediyordu: Hiç kimseye kin beslemiyor, hiç kimseyi kıskanmıyor, hiç kimseden ve hiçbir yerden bir şey beklemiyor, hiçbir şey istemiyordu. Çünkü anladığına emin, kendi aczlerini ve baş-

---

[1] **sayha:** Bağırma, nara atma, haykırma, çığlık.